

LEUVEN
EEUWENOUW
SPRINGLEVEND

Een
boekje
vóór
het
bloeden

**De Leuvense
aanpak van
intrafamiliaal
geweld.**

Viona Westra

*“Hij reikte haar een doekje aan.
Ze schudde: neen,
De pijn zit veel dieper:
Het is mijn hart dat bloedt”.*

Een boekje vóór het bloeden

De Leuvense aanpak van intrafamiliaal geweld.

Viona Westra

Een uitgave van de stad Leuven - Afdeling Samenleven en Diversiteit

2012

© Viona westra/ Stad Leuven

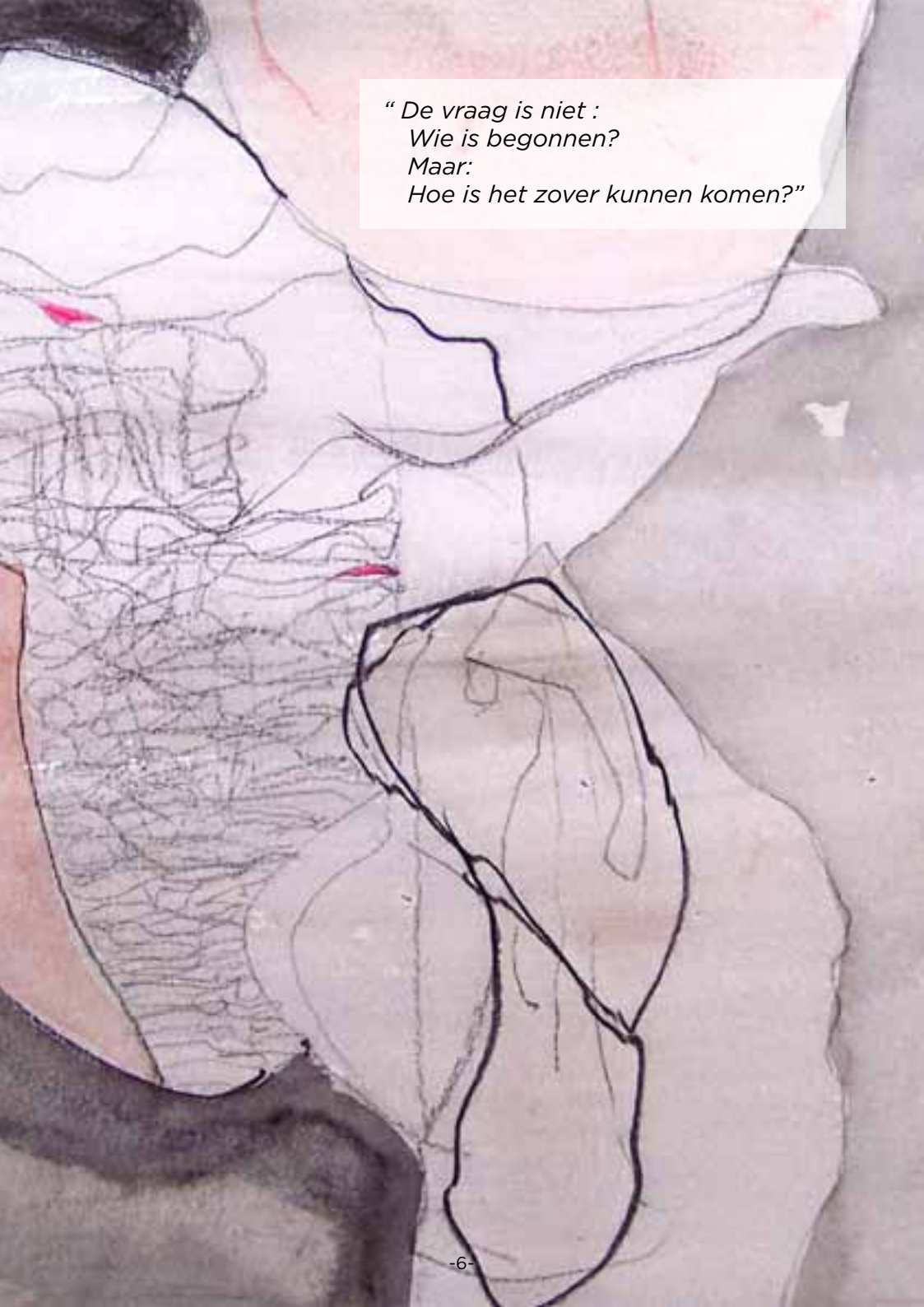
© Illustraties: Krie Smet

D/2012/466/1

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of andere wijze, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

VOORWOORD	p. 7
INLEIDING	p. 9
DEEL I. WAT VOORAFGING	p. 11
1. Voor een goed begrip	p. 11
2. Het Leuvense model	p. 12
DEEL II. DE PARTNERS TEGEN INTRAFAMILIAAL GEWELD	p. 15
1. De Stad Leuven	p. 15
- Afd. Samenleven en Diversiteit	p. 15
- Afd. Algemene Zaken: - preventiedienst	p. 16
- dienst leerstraffen	p. 19
2. De Provincie Vlaams-Brabant	p. 21
3. De FOD Justitie: het parket	p. 25
4. Het justitiehuis	p. 28
5. De politie	p. 32
6. CAW	p. 36
7. CGG	p. 39
8. Medische partners: Spoedgevallen UZ en EPSI	p. 41
DEEL III. EEN EVALUATIE: wat zijn we en wat willen we?	p. 45
EEN WOORDJE OVER GRUNDTVIG	p. 51
NAWOORD	p. 53
BIBLIOGRAFIE	p. 55
NUTTIGE CONTACTGEGEVENS	p. 57

An abstract artwork featuring layered, overlapping lines and shapes. The composition includes a dense, scribbled area on the left side, a large, dark, irregular shape at the bottom, and various areas of light and dark tones. A white rectangular box is positioned in the upper right quadrant, containing text. The overall style is gestural and expressive.

*“ De vraag is niet :
Wie is begonnen?
Maar:
Hoe is het zo ver kunnen komen?”*

VOORWOORD

Nog niet zo heel lang geleden werd geweld tussen de vier muren van een familiale woonst beschouwd als een privéaangelegenheid. De spreekwoordelijke “vuile was” deed je niet in het openbaar.

In oktober 2006 werd het eerste samenwerkingsprotocol partnergeweld in Leuven ondertekend. Dat was een eerste stap om geweld in de familiale sfeer uit de privésfeer te halen.

Afspraken en procedures tussen hulpverlening, politie en parket zorgden voor een goede registratie en betere documentatie. Daardoor komt familiaal geweld in de publieke sfeer terecht en ontstaat een samenwerking om daders en slachtoffers te helpen. Het geweld moet stoppen en preventieve campagnes wijzen er op dat geweld in de huiselijke sfeer niet aanvaard wordt.

Sinds dat eerste protocol is er op het terrein heel wat gebeurd: er werd intensief samengewerkt om een efficiënte aanpak van het probleem te ontwikkelen. Daarover gaat deze publicatie: hoe ziet de Leuvense aanpak er uit en welke partners zijn er bij betrokken? Welke rol kregen ze mee?

Ook werd tijdens de voorbije twee jaar via het Grundtvig Europees Leerpartnerschap gekeken hoe men het thema aanpakt in andere Europese steden. Een leerrijke ervaring.

Deze publicatie wil enerzijds het groeiproces van de samenwerking vastleggen en documenteren, zodat iedereen er naar kan teruggrijpen. We stoppen even de tijd om achteruit en vooruit te blikken.

Anderzijds willen we ook een breed publiek bereiken om hen te informeren over de werkwijze in Leuven bij de aanpak van intrafamiliaal geweld. Welke basisvisie verbindt de partners? Wat hebben we al bereikt en welke uitdagingen liggen voor ons klaar?

Als schepen van sociale zaken en gelijke kansen hoop ik dat we iedereen kunnen bereiken die een bijdrage kan leveren tot een deskundige en efficiënte aanpak van huiselijk geweld. Ik ben er van overtuigd dat het "Leuvense model" vele waardevolle elementen bevat, niet in het minst dankzij de grote betrokkenheid en de enthousiaste inzet van de partners van het huidige protocol.

Ik hoop dan ook dat deze publicatie andere en nieuwe partners kan stimuleren om zich bij ons aan te sluiten om op die wijze het Leuvense model van aanpak van intrafamiliaal geweld te verrijken en te verbreden.

Tenslotte hoop ik dat deze publicatie inspiratie kan bieden voor iedereen die zich bekommert en inzet voor de aanpak van dit soort geweld.

Denise Vandevooort

Schepen Sociale Zaken en Gelijke Kansen, stad Leuven

22 Juni 2012

INLEIDING

Geweld kan niet. Het is strafbaar. Punt. Dus moet het aangepakt worden. Beter nog: vermeden!

Dat is niet zo gemakkelijk: het geweld binnen een gezin, intrafamiliaal geweld genoemd, speelt zich af achter gesloten deuren, achter muren, binnenskamers. Het zit in een taboesfeer: je komt er niet mee naar buiten, behalve als het moet... als de schade zo groot is dat medische of psychologische behandeling nodig is. Het gaat om mensen die verstrikt zijn geraakt in het geweld: zowel daders als slachtoffers en hun kinderen.

Daarover handelt dit boekje: over de wijze waarop men in Leuven het probleem aanpakt. Het gaat over samenwerking, procedures, formele en informele momenten, acties, campagnes, visies en plannen om mensen duidelijk te maken: machtsmisbruik en machteloosheid binnenshuis kunnen leiden tot drama's. Wacht niet tot het te laat is.

In een eerste deel duiken we in de voorgeschiedenis van dit samenwerkingsmodel – het Leuvense model – dat vorm kreeg in een protocol, ondertekend door een tiental partners uit justitie, politie, stad, provincie en hulpverlening. En we maken een paar courante begrippen duidelijk.

In deel twee krijgen we een betere kijk op die deelnemende partners: wie zijn ze? Wat doen ze? Hoe vinden ze elkaar indien nodig? Welke kijk hebben ze op intrafamiliaal geweld vanuit hun diensten?

Deel drie is het resultaat van een brainstorming die we eind april 2012 hebben georganiseerd met de diverse partners van “het protocol”. Het werd een grondige evaluatie van sterke en zwakke punten.

Tegelijk werd het een enthousiaste oproep om de bestaande samenwerking te versterken, bij te sturen, eventueel uit te breiden met ontbrekende schakels in de hulpverlening. En we moeten ons de eerstkomende jaren voorbereiden op vernieuwingen in de wetgeving.

We ronden af met de vaststelling dat de aanpak van intrafamiliaal geweld een prioriteit is voor alle betrokkenen, niet enkel op papier, maar ook duidelijk in de dagelijkse inzet en bewogenheid. Hopelijk voel je dat enthousiasme ook in dit boekje.

Viona Westra

DEEL I : WAT VOORAFGING

1. Voor een goed begrip...

Intrafamiliaal geweld (IFG) is “elk dwingend, intimiderend gedrag dat uitgeoefend wordt tegenover een gezins- of familielid of (ex)-intieme partner en gepaard gaat met geweld of dreiging met geweld”.

Partnergeweld is elke vorm van fysisch, psychisch, seksueel of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenwonen of samengewoond hebben, op basis van een duurzame affectieve en seksuele band.

Partnergeweld is één van de meest voorkomende vormen van intrafamiliaal geweld. IFG heeft ook betrekking op de andere gezinsleden, de kinderen en intieme huisgenoten. De definities van IFG, die door de verschillende instanties worden gehanteerd, leunen dicht bij elkaar aan, maar leggen soms andere klemtonen. In elk geval gaat het om een ernstig

vergrijp, dat ingaat tegen de rechten van de mens, en het privéprobleem overstijgt: het kan zware gevolgen hebben voor de hele gezinsomgeving. Ook stalking, rituele verminking uit religieuze overwegingen, kinder- en oudermishandeling en verwaarlozing zijn vormen van intrafamiliaal geweld.

COL 3 en COL 4: dat zijn de omzendbrieven van het College van Procureurs-Generaal en de FOD Justitie van april 2006. Zij betekenden een kantelment in de aanpak van gezinsgeweld.

Intrafamiliaal geweld werd een prioriteit. Toch heeft men in Leuven niet gewacht op dit document. Er waren al vormen van samenwerking afgesproken tussen verschillende diensten en organisaties.

De stuurgroep IFG is gegroeid uit dat Samenwerkingsprotocol Partnergeweld Leuven, dat in oktober 2006 ondertekend werd door een aantal partners.

De partners zijn de betrokken partijen: Het Parket van de Procureur des Konings, de provincie Vlaams-Brabant, de lokale politie, de stad Leuven via de preventiedienst en de dienst Leerstraffen, het Justitiehuis Leuven, het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW), het Centrum Geestelijke Gezond-

heidszorg (CGG) van Leuven en het UZ Gasthuisberg, waarin de dienst spoedgevallen en EPSI betrokken zijn.

Ook het H. Hartziekenhuis werd toen bij de samenwerking betrokken. In februari 2009 werd het samenwerkingsprotocol opnieuw bevestigd in een document, waarin de werking werd uitgebreid naar alle politiezones van het arrondissement Leuven en naar het CAW Hageland.

2. “Het Leuvense model”

Dat is de intern gehanteerde benaming voor de wijze waarop Leuven het protocol uitwerkt en toepast. Het wijst op een zekere trots: men wil dat model versterken en verbeteren waar nodig.

Sommigen zullen zich afvragen: is dat allemaal nodig voor wat men vaak “een randfenomeen” noemt in de maatschappij? Geweld kan niet. We worden nochtans dagelijks overspoeld door beelden van geweld in nieuwsflitsen en actiefilms en er treedt een vorm van gewenning op, die kan leiden tot schouderophalen.

Maar elke vorm van tolerantie is hier misplaatst. Cijfers liegen niet: er werden in België in 2010 meer dan 50.000 gevallen van intrafamiliaal geweld geregistreerd door de federale politie.

Dat is een stijging van 50%, vergeleken met het jaar 2000. Toen noteerden we bijna 32.000 registraties. In meer dan de helft van de gevallen ging het om fysisch geweld.

Laten we bovendien niet vergeten dat deze cijfers enkel handelen over de gevallen die werden aangegeven en genoteerd in processen-verbaal. Uit officiële cijfers van de lokale politie Leuven blijkt dat 52% van de politiezaken te maken hebben met IFG. Slechts 23% met inbraak en 12% met andere vormen van diefstal. Een groot deel van het intrafamiliaal geweld komt nooit naar buiten... of haalt de fase van de bestrafing niet.

50.000 daden van geweld binnen de muren van wat een liefdevol thuis zou moeten zijn? Dat betekent wel dat 12,5% van de Belgische koppels er vorige jaren mee te maken had!

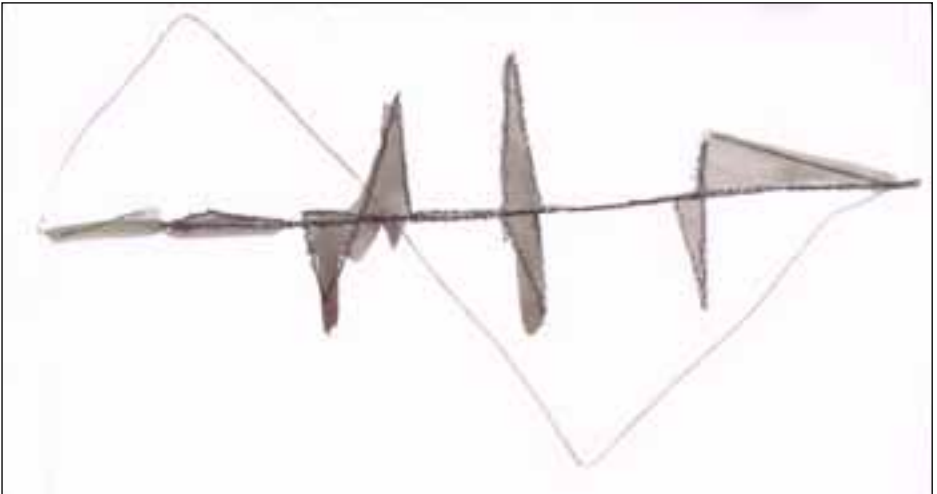
De stad Leuven zelf scoort iets beter dan dit percentage, omdat de gemiddelde scholingsgraad en tewerkstellingsgraad hoger liggen. Een gebrek aan scholing, aan werk, aan perspectieven... een slechte behuizing en armoedige

levensomstandigheden, het zoeken van heil in drugs en alcohol... Dat is allemaal niet bevorderlijk voor de huiselijke rust. Toch merkt men ook in Leuven een toename van huiselijk geweld: het fysisch geweld is tussen 2000 en 2010 verdrievoudigd: van 62 gevallen in 2000 naar 197 in 2010. Dat heeft grotendeels te maken met het vervolgingsbeleid van de politie en de versterkte aandacht voor het fenomeen.

Geen wonder dus dat het protocol in Leuven unaniem een visie heeft onderschreven die het probleem maatschappelijk bekijkt, met de klemtoon op preventie. Alle partners hebben voor zichzelf richtlijnen uitgeschreven die een kwaliteitsvolle benadering beklemtonen: een luisterend oor, respect voor een pijnlijke ervaring, die moeilijk uit de taboesfeer komt, opbouw van een relatie van vertrouwen, een stappenplan dat openstaat voor een integrale en geïntegreerde benadering van alle betrokken partners... Een strafrechtelijk beleid heeft raakvlakken met de hulpverlening, vrijwillig of opgelegd. Dat veronderstelt een gemeenschappelijk engagement en veel overleg.

De verschillende partners hebben dan ook duidelijk hun functies omschreven. Daarover leest U meer in deel II van dit boekje. Hoe de partners elkaar in deze puzzel vinden, is de leidraad.

*“ Zelfs als de samenwerking vrijwillig is,
zal ze nooit vrijblijvend zijn.”*

DEEL II: DE PARTNERS TEGEN INTRAFAMILIAAL GEWELD

1. De stad Leuven en het kabinet Sociale Zaken

Leuven is de hoofdstad van het bestuurlijke en gerechtelijke arrondissement met dezelfde naam. Er is de centrumstad, met ongeveer 30.000 inwoners, omringd door 4 deelgemeenten: Heverlee, Kessel-Lo, Wilsele en Wijgmaal, samen goed voor bijna 70.000 burgers. Laten we de tijdelijke burgers niet vergeten: de 40.000 studenten, die soms ook met geweld te maken krijgen in hun studentenhuizen en -kamers.

De stadsmonitor, een beleidsinstrument dat “berekent” hoe duurzaam en leefbaar een stad is, zet Leuven op de eerste plaats als leukste stad. 90% van de inwoners is best tevreden en 80% zelfs trots op hun stad. Het is er netjes, groen, mobiel, druk. Men is er sociaal in de omgang en men voelt er zich veilig. Het inkomen ligt er hoger dan het landelijk gemiddelde en de werkloosheid lager. Maar het is een dure stad en jonge gezinnen trekken weg omdat het voor hen niet meer betaalbaar is.

De burgemeester is er niet alleen het gezicht van de stad en het hoofd van de politie, maar ook een bezorgde burger die een vinger aan de sociale pols houdt, daarbij gesteund door een bewogen schep van cultuur, sociaal beleid en gelijke kansen. De directie sociale zaken krijgt dan ook alle stimuli om het uitgetekende beleid op het vlak van preventie, welzijn en gelijke kansen uit te werken. Een open, democratische en geïntegreerde aanpak staat daarbij centraal.

In het verleden heeft de stad Leuven zich vooral gefocust op de financiering van het CAW in het algemeen via het stedenfonds. Daarnaast loopt er een projectsubsidie voor het CAW voor het vluchthuis. Het is een steun in de zoektocht naar een degelijk onderkomen. Maar de subsidie is ook bedoeld voor alle vrouwen die slachtoffer werden van intrafamiliaal geweld en door het CAW begeleid worden.

Laten we ook niet vergeten dat het kabinet Sociale Zaken in het verleden al 3 keer de nationale vrouwendag van 11 november in het teken heeft gezet van “vrouwen en geweld”. De broodzakkenactie is één van de initiatieven die in samenwerking met de Nederlandstalige Vrouwenraad werd georganiseerd. Dat gebeurde voor de eerste keer op 11 november 2011, naar aanleiding van de vrouwendag, die als thema “geweld op en kracht van vrouwen” meekreeg.

Samengevat zijn volgende stedelijke diensten betrokken bij de uitvoering van het Leuvense model: de afdeling sociale zaken, met de ondersteuning van het CAW via stedenfonds en projectsubsidies, de uitwerking van informatieve campagnes en de organisatie van de vrouwendag, de deelname aan overleg en het signaleren van knelpunten. Dan hebben we nog de politie, als voorzitter van de stuurgroep en de preventiedienst die het intrafamiliaal geweld als actiepunt in haar strategische veiligheids- en preventieplan heeft opgenomen. En tot slot de dienst leerstraffen die met daders werkt en de brug legt naar justitie.

De dienst Algemene zaken: A. De preventiedienst

Een stad is pas leefbaar als mensen er zich echt veilig voelen, als de criminaliteit laag is en de overlast beperkt.

We hebben het dan niet alleen over inbraakpreventie, het waken over alcohol – en druggebruik, verkeersveiligheid of problemen tussen burens, maar ook over gezinsconflicten, waar de veiligheid van huisgenoten in het gedrang komt. Preventie, vroegtijdige detectie: dat is de boodschap.

De preventiedienst van de stad Leuven is ondergebracht in het politiegebouw op de Philipssite. De veiligheidsfilosofie van de stad wordt er uitgewerkt in campagnes, acties, communicatiemateriaal.

De dienst krijgt ook gedeeltelijk financiële steun van de Federale Overheidsdienst (FOD) Binnenlandse Zaken voor bepaalde projecten, zoals de aanpak van intrafamiliaal geweld, dat in Leuven een prioriteit kreeg.

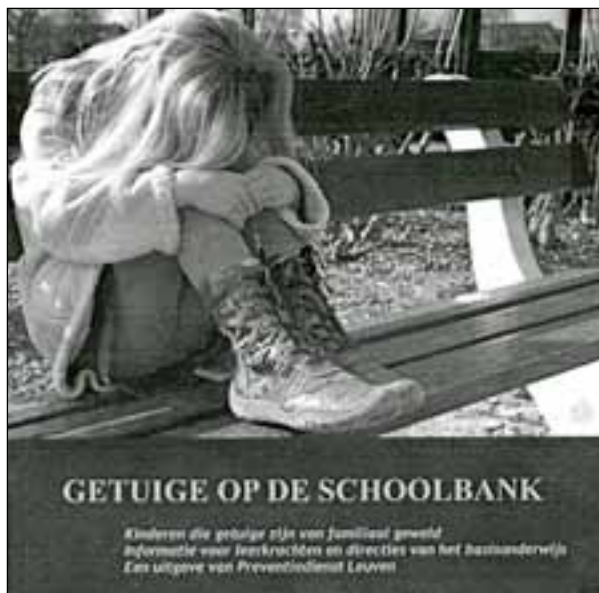
Maar de preventiedienst wil niet geïsoleerd werken: ze hebben altijd een samenwerking gezocht met andere diensten en organisaties, ook al lang voor er van het protocol sprake was. In 2006, toen het akkoord werd ondertekend, stonden zij wel op de eerste rij en samen met de medewerkers van de provincie hebben zij dat “Leuvense model” inhoud gegeven. In het jaarverslag van 2006 lezen we dat men via het protocol “een soepel en integraal doorverwijssysteem wil realiseren, zodat daders van partnergeweld op een optimale hulpverlening kunnen rekenen en gerechtelijke vervolging niet steeds nodig is”. Diezelfde intentie herkennen we straks ook als we in het Justitiehuis op bezoek gaan.

Maar een goede visie en krachtige intenties hebben acties nodig. Daarom werd de bezorgdheid voor intrafamiliaal geweld vertaald in de richting van verschillende doelgroepen. Scholieren van het middelbaar onderwijs leerden het probleem kennen via de toneelvoorstelling “tirannisoë”.

Slachtofferhulp is belangrijk, zodat in 2007 aan een betere samenwerking werd gesleuteld tussen politiezone Leuven en het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk. CAW en politie voerden intense rondetafelgesprekken: de “IFG-scène”, waarin de ondertekenaars van het protocol elkaar beter leerden kennen. Studenten en intermediairen konden kennis maken met het probleem dankzij informatieavonden over partnergeweld.

2008: de internationale “dag van de uitbanning van geweld tegen vrouwen” (25 november) kreeg extra steun in een intense campagne samen met de provinciale werkgroep partnergeweld. Leerkrachten uit basis - en secundair onderwijs konden deelnemen aan studiedagen in 2009 en speciale aandacht ging naar de kwetsbaarheid van zwangere vrouwen en vrouwelijke anderstalige nieuwkomers. Vorming en training konden hulp bieden. Digitale nieuwsbrieven sensibiliseren de eigen politiekorpsen en tijdens de voorbije jaren werd ook gepoogd aan al deze activiteiten wat meer ruchtbaarheid te geven in de media.

Laten we tot slot even stilstaan bij de actie “getuige op de schoolbank”. Leerkrachten en directies van scholen zitten op de eerste lijn: zij kennen de kinderen en kunnen vermoeden dat er soms iets hapert thuis.

Het kind zegt niets, maar vertelt het verhaal in opstelletjes en tekeningen. Soms is het zelf slachtoffer... vaak is het thuis getuige van geweld... In elk geval vreet zo'n situatie aan een kind. Wat doe je dan als leerkracht? "Getuige op de schoolbank" is een praktische, maar ingetogen brochure die leerkrachten wegwijs maakt. Het is een uitgave in samenwerking met het Centrum Leerlingenbegeleiding (CLB), het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW), het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) en de vzw Zijn.

Sensibiliseren is een werk van lange adem. De preventiedienst zal elk jaar opnieuw zorgen dat de papieren intenties in daden omgezet worden. Slechts op die wijze kunnen de strategische doelstellingen worden gehaald: namelijk het verminderen van risicogedrag en dat via een integrale en geïntegreerde aanpak. Het Leuvense protocol is daarbij een ideaal instrument.

Wat zegt de tekst van het protocol over het engagement van de preventiedienst?

Samengevat luidt de tekst als volgt:

"De preventiedienst Leuven zal:

- *Expertise ter beschikking stellen;*
- *Aandacht vestigen op de preventieve aanpak;*
- *Samenwerkingsverbanden ontwikkelen of participeren aan bestaande werkingen (werkgroep provincie)*
- *Zelf preventie-initiatieven uitwerken of bestaande initiatieven ondersteunen en stimuleren op het vlak van attitude van jongeren, weerbaarheid van risicogroepen, slachtofferhulp en informeren van de sociale omgeving, zodat vroeger detectie mogelijk wordt en het probleem bespreekbaar is".*

B. De dienst Leerstraffen Leuven

Terwijl vroeger een pleger van misdaden enkel met de cel of een geldboete te maken kreeg, zijn er nu meer alternatieven. Justitie is humaner geworden: er moeten andere manieren zijn om plegers van misdaden weer op het rechte pad te krijgen. We komen dus op het terrein van een educatieve aanpak als opgelegde straf.

Deze aanpak kwam er op vraag van het Ministerie van Justitie in de jaren 90 al. Ook het Ministerie van Binnenlandse zaken toonde meer dan interesse en was bereid er een budget voor opzij te leggen, zodat een globaal plan van samenwerking op papier werd gezet.

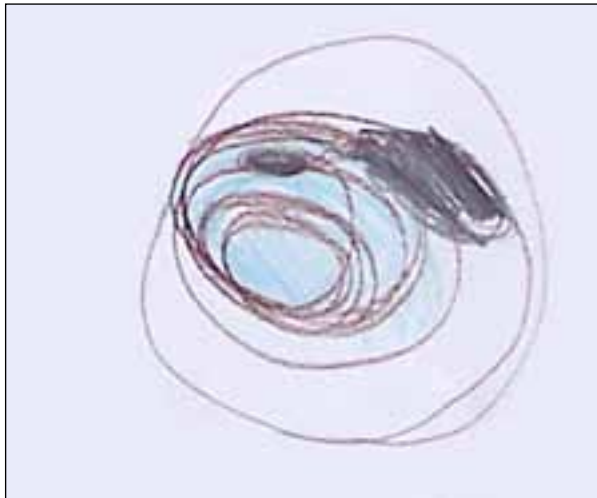
In 1996 al kwam de dienst GAM (Gerechtelijke Alternatieve Maatregelen) terecht onder de vleugels van de stad Leuven. In 2008 werd het een volwaardige, autonome dienst. Voor het personeel zijn de ondersteuning en het engagement van de stad Leuven voelbaar.

Noem het gerust een vormingscentrum... de dienst Leerstraffen, middenin het groen gelegen in Park Heuvelhof in Kessel-Lo. Dat klinkt idyllisch, maar de cursisten komen hier niet op vrijwillige basis. Vaak zijn ze ook nauwelijks gemotiveerd. Maar ze hebben niet te kiezen. Het zijn meerderjarige "justitiabelen": zij zijn vanuit Justitie doorverwezen in het kader van Bemiddeling in Strafzaken (BIS), probatie, (uitstel en opschorting van straf) en Vrijheid onder Voorwaarden (VOV). De begeleiders zijn professionele vormingswerkers, deskundig in het geven van individuele- en groepscursussen: sociale vaardigheden en omgaan met drugs, alcohol en agressie.

Uiteraard is er overleg met Justitie en de betrokken rechters aan voorafgegaan. De cursus in het kader van intrafamiliaal geweld is namelijk een individuele cursus, die enerzijds naar de groeiomogelijkheden van de dader moet zoeken en hem anderzijds inzicht wil geven in zijn ontoelaatbare wijze van omgaan met agressie, frustraties en spanningen. Die dader kan ook een vrouw zijn, maar meestal gaat het over mannen. Enkel als de dader zijn negatief zelfbeeld kan relativeren en toont dat hij zijn asociale levenswijze wil veranderen, kan de cursus succes hebben en recidive verhinderen. De cursus is dus op maat van de dader geschreven: hoe beletten we dat de onveilige toestand thuis escaleert? Welke behoeften en noden heeft de cursist? Soms kan het verhaal van collega's, dierbaren, partner en kinderen helpen. In alle openheid en respect kan men met hen samenwerken, als de dader akkoord gaat. Soms ook zal hij andere hulpverlening nodig hebben.

Dit is geen verhaal dat na een paar uurtjes een happy end geeft... Het is een verhaal dat moet groeien... gespreid over 20 sessies van 1 tot 2 uur. Niet alleen moet het gezin in beeld worden gebracht, maar ook moet duidelijk worden welke waarden, normen, rollen, kennis en machtsverhoudingen de dader hanteert. Als er na 40 uur werken geen uitkomst is, is de kans verkeken: het mandaat kan niet verlengd worden.

De dienst Leerstraffen is blij dat ze via het protocol een aantal mensen heeft leren kennen, formeel en informeel, die met dezelfde bekommernissen werken op hetzelfde precare terrein van intrafamiliaal geweld. Samen aan dezelfde kar trekken is immers een voordeel... ook al mogen die kartrekkers hun geheimen niet zomaar prijsgeven.

2. De Provincie Vlaams-Brabant

De provincie was één van de initiatiefnemers en schrijvers van het protocol, dat als pilootproject voor Leuven zou fungeren. Er is 1 provinciale coördinator die de acties binnen de provincie begeleidt, zowel voor het arrondissement Halle-Vilvoorde als voor het arrondissement Leuven. Als intermediair beleidsniveau is de provincie goed geplaatst om de netwerking te vergemakkelijken. De provincie moedigt de multidisciplinaire samenwerking tussen de partners aan, lanceert preventiecampagnes en stimuleert de professionalisering van de beroepskrachten die met daders en slachtoffers in contact komen.

Het beleid richt zich op sensibilisering, netwerking, informatie en doorverwijzing. Die intenties vind je terug in de acties en campagnes. Neem bv. de crisiskaart voor slachtoffers van partnergeweld. Het is een handig vouwblad dat je altijd op zak kunt hebben. In een notendop krijg je een overzicht van praktische tips in crisissituaties, hulp bij het uitstippelen van een persoonlijk veiligheidsplan en antwoord op een aantal prangende vragen: wat te doen als er gevaar dreigt? Wat als we uit elkaar gaan? Als ik het huis uit wil met de kinderen? Wat als ik mijn partner uit het huis wil? De crisiskaart nodigt uit tot het zoeken van hulp: bij de huisarts, een vertrouwenspersoon, de politie, het CAW. De belangrijkste telefoonnummers zijn al op de kaart genoteerd en kunnen aangevuld worden met persoonlijke contactgegevens.

De kaart is slechts een onderdeel van de ruimere campagne “Als liefde pijn doet”. Samen met de pleisterdoosjes, de sleutelhangers en de boeken met speciale speelkaarten, maakt ook de flyer “stop partnergeweld” deel uit van de jaarlijkse actiedag op 25 november, de internationale VN-dag “uitbanning van geweld tegen vrouwen”.

In de verslagen van de dienst “Diversiteit en Gelijke Kansen” vinden we een analyse van deze acties terug.

De sensibilisering gebeurt trouwens multimediaal. We denken aan de fotowedstrijd en tentoonstelling “bang” in samenwerking met de vzw ZIJN. Er is de dvd “kindersurprise” van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, het theaterstuk “Tussentijd” van LRV-producties, de ronde tafel over eengerelateerd geweld, een informatieve kortfilm en spotjes voor huisartsen, vormingsprojecten en studiedagen.

De acties krijgen ook in de komende periode een vervolg, met een nieuwe pleisterdoosjescampagne. De mannendag van 19 november zal aandacht schenken aan partnergeweld. De gelijke kansenuurtjes in het provinciehuis

maken er ook tijd voor: “Leven in een krabbenmand” is een prangende theatermonoloog over armoede en liefdesgeweld. In navolging van de stadscampagne overweegt de provincie in november weer een broodzakkenactie. De provincie steunt ook de federale campagnes, georganiseerd door het Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen. In dat kader is de sensibilisering van de politie ook een prioriteit. Zij zullen flyerpenningen ter beschikking krijgen met telefoonnummers en informatie over hulpverlening.

Het spreekt vanzelf dat justitie, politie, CAW en VK bij deze campagnes betrokken worden. De provincie wil ook de eerstelijnszorg, de huisarts, bereiken. De dienst Diversiteit en Gelijke Kansen verspreidt ook “tips van de week” bij gemeenten en OCMW's onder de noemer “Oog voor een goed beleid”.

Acties en campagnes zijn de weerslag van denkwerk. Dat doe je individueel, maar beter nog: samen binnen die geïntegreerde aanpak. De vergaderingen van het welzijnsteam en van de arrondissementale raad voor slachtofferhulp geven de kans om dieper in te gaan op problemen en uitdagingen. Daar treffen vertegenwoordigers van het parket en het justitiehuis, de politie, de magistratuur en de hulpverlening elkaar met het oog op een betere opvang voor slachtoffers. Een gespecialiseerde werkgroep houdt zich vooral met preventie bezig. In de stuurgroep partnergeweld, die de basis vormt van het protocol, waakt men vooral over de integrale aanpak van het probleem.

Het klopt met het engagement zoals het in het protocol wordt omschreven:

“De provincie Vlaams Brabant (directie Sociaal Beleid) zal:

- *Overleg organiseren tussen soortgelijke projecten;*
- *Een aanspreekpunt vormen naar andere projecten binnen het werkveld, naar regionale, provinciale, Vlaamse en Federale overheden;*
- *De noden en knelpunten inventariseren die tot uiting komen na inwerkingtreding van huidig protocol en deze signaleren aan de bevoegde overheidsinstanties;*
- *Expertise ter beschikking stellen;*
- *Zorgen voor een degelijk vormingsaanbod (inhoudelijk en logistiek) en sensibiliseren zowel naar de partners betrokken bij het project als richting brede bevolking;*
- *Streven naar geografische uitbreiding van het project”.*

Alle elementen samen vormen de inhoudelijke bagage waarmee Leuven ook indruk maakt binnen het Europees leerpartnerschap geweld, “Grundtvig”. Daarover meer achteraan in dit boek.

*Ontdekken
ont-dekken
blootleggen
schoorvoetend
tastend voelen
raken aan
en dan als
bij het bliksemlicht
het wit van helder zien
genaakbaar naakt
zo naakt.
(Anita van Huffel)*

3. Het parket

Federale Overheidsdienst
Justitie

De Procureur des Konings en zijn collega-parketmagistraten, (eerste) substituten genoemd, oefenen de functie uit van het Openbaar Ministerie. Zij hebben hun kantoren in het Leuvense gerechtshuis. Zij leiden de opsporingsonderzoeken in strafzaken en stellen waar nodig de strafvordering in. In burgerlijke procedures heeft het parket zeer vaak een adviserende functie, zoals in procedures over de verblijfsregeling van kinderen bij het uiteenvallen van een gezin.

Het Leuvense parket heeft steeds een integraal kwaliteitsmodel nagestreefd: het wil als een dynamisch team opereren, wetenschappelijk verantwoord en met inspraak vanuit de basis. Bovendien staat een parket er nooit alleen voor: er is samenwerking nodig met andere parketten, met politie, rechters en onderzoeksrechters, met de advocatuur, de overheid, het gevangeniswezen en met de hulpverlening. Op de zeer duidelijke en accurate website vind je het organogram terug: daar lees je hoe de teams werken, hoeveel medewerkers er aan de slag zijn en hoe je er als burger terecht kunt.

Het parket vervult een sleutelpositie als het om strafzaken gaat: als vertegenwoordiger van het algemeen belang moeten opsporing en vervolging leiden tot billijke bestraffing om de maatschappij veilig te stellen. Dat is ook zo voor intrafamiliaal geweld. Geweld is strafbaar. Er zijn plegers en slachtoffers. Maar geweld binnen een gezinssituatie is een precare aangelegenheid, die de grootste zorg veronderstelt.

Intrafamiliaal geweld, en meer specifiek partnergeweld, is strafbaar “als een gedraging door de strafwet als strafbaar wordt omschreven”. Dat kan gaan om slagen en verwondingen, bedreigingen, stalking, familieverlaten, niet-afgeven van kinderen door een van de ouders aan de andere... Elk strafbaar gedrag dat door de politie gekend is, leidt tot een proces-verbaal. Wat partnergeweld betreft is men nog strenger: hier zullen gedragingen die strikt genomen niet onder de strafwet vallen, toch een proces-verbaal tot gevolg hebben.

Alle pv's worden overgemaakt aan het team BURG van het parket voor verdere opvolging. Het parket kan het dossier op verschillende wijze beoordelen:

- De zaak kan *geseponeerd* worden, om technische of opportuniteitsredenen. Een technische reden zou kunnen zijn: onvoldoende bewijs. De regularisatie is een voorbeeld van een opportuniteitsreden. Die seponering kan onder voorwaarden gebeuren en is niet definitief. Op dat ogenblik wordt er geen vervolging ingesteld.

- Ook een *minnelijke schikking* is mogelijk: zo kan de betaling van een geldsom opgelegd worden. Als die betaling gebeurd is, vervalt de strafvordering.
- Als een pleger van intrafamiliaal geweld de feiten erkent en enig schuldinzicht toont, en als bovendien het strafregister van de pleger het toelaat, kan het dossier richting *strafbemiddeling* georiënteerd worden. Die afhandeling gebeurt op het niveau van het parket, buiten de correctionele rechtbank. Die bemiddelingszitting gebeurt onder leiding van een parketmagistraat. Als die strafbemiddeling met succes wordt afgesloten, volgt geen correctionele vervolging. Dat kan alleen voor feiten waarvoor de bestraffing niet meer dan 2 jaar gevangenis zou bedragen. Ook het slachtoffer wordt bij deze procedure betrokken en moet de toestemming ervoor geven.

In dat kader kan bv. aan de pleger gevraagd worden de schade te vergoeden, een therapie te volgen, een opleiding te starten of een dienstverlening uit te voeren. Op deze wijze wil men de herhaling van het gewelddadig gedrag voorkomen. Als de verdachte de opgelegde voorwaarden niet naleeft, volgt alsnog een dagvaarding voor de correctionele rechtbank.

- Bij *dagvaarding voor de correctionele rechtbank* wordt de pleger van het geweld opgeroepen om zich te komen verdedigen. Ook het slachtoffer wordt opgeroepen om aanwezig te zijn om toelichting te geven of eventueel een schadevergoeding te vragen. Dan vordert het parket een straf overeenkomstig met de strafwet: een autonome werkstraf, geldboete of gevangenisstraf. Er kan ook een opschorting van de uitspraak verleend worden, of een straf met uitstel, al dan niet gekoppeld aan voorwaarden die door de correctionele rechtbank worden opgelegd.
- Soms wordt een *gerechtelijk onderzoek* gevorderd.

Dat kan bij zwaar partnergeweld waarbij de vrijheidsberoving van de verdachte zich opdringt. Het onderzoek gebeurt met het oog op het aanhoudingsmandaat.

Een parket ziet vooral daders, maar heeft ook oog voor de slachtoffers. Een slachtoffer kan klacht indienen bij de politie, maar evengoed rechtstreeks bij de Procureur des Konings of een onderzoeksrechter. Hij of zij krijgt hulp van justitieassistenten. Zij staan het slachtoffer bij tijdens de gerechtelijke procedure en in de zoektocht naar hulp. (zie ook volgend hoofdstuk: het justitiehuis)

De wetgever verzwaarde in 1997 de bestraffing van partnergeweld: er werd een bepaling toegevoegd aan het strafwetboek waardoor verzwarende

omstandigheden werden ingevoerd voor bepaalde misdrijven, gepleegd door de partner van het slachtoffer.

Door de wet van 2003 tot toewijzing van de gezinswoning werd enerzijds de maximumstraf voor partnergeweld verhoogd. Anderzijds wordt bepaald dat de gezinswoning bij voorkeur wordt toegewezen aan het slachtoffer van partnergeweld, als de afzonderlijke woonst van de partners ter discussie staat. De onmiddellijke uithuisplaatsing van de pleger na het strafbaar geweld is door die wet niet geregeld. In mei 2012 is een nieuwe wet uitgevaardigd op tijdelijk huisverbod: er zou met onmiddellijke ingang een beslissing kunnen genomen worden voor een maximumperiode van 10 dagen. Daarna gaat de zaak naar de vrederechter, die de uithuiszetting ofwel kan stopzetten of kan verlengen. In dat laatste geval moet meteen werk worden gemaakt van structurele hulp. Die wet is wel gestemd, maar nog niet gepubliceerd en dus nog niet van kracht.

Het Leuvense parket heeft al gewezen op de ernst van dit soort delicten voordat het protocol in voege trad. (dienstbrief parket Leuven dd. 24 maart 2005) De politie moest telkens proces-verbaal opmaken. Bovendien moest het een kwalitatief hoogstaand pv zijn, want het was in het belang van het onderzoek. Verhoren met getuigen, fotomateriaal en nauwkeurige notering van de vaststellingen maken het dossier duidelijker.

Alles wijst erop dat het Leuvense parket in haar “missie” het repressieve model wil ombuigen tot een preventie- en hulpmodel, waarin niet enkel de dader aandacht krijgt maar ook de slachtoffers en de kinderen.

En dat was ook de opdracht in het ondertekende protocol:

“Het Parket van de procureur des Konings zal

- *Toezicht uitoefenen op de politionele interventies, rekening houdend met de richtlijnen zoals vervat in haar dienstnota van 24 maart 2005 en in de COL 3/2006 en col 4/2006 van het College van Procureurs-Generaal bij de Hoven van Beroep;*
- *Het vervolgingsbeleid uitwerken en vastleggen, afspraken met politie en hulpverlening nastreven, alternatieve afhandeling stimuleren;*
- *Partnergeweld blijven registreren;*
- *Informatie en bijstand aan slachtoffers verlenen via de dienst slachtofferonthaal;*
- *Streven naar uitbreiding van het project wat betreft de doelgroep (ruimer, namelijk intrafamiliaal geweld.)”*

4. Het Justitiehuis

Deze krachtige, menselijke poot van justitie, huist voorlopig nog in de Bondgenotenlaan, maar hoopt snel te verhuizen naar een ruimer, toegankelijker en minder somber gebouw. Hier ligt de brug tussen justitie en zorgsector dankzij de inzet van experts in conflictbehandeling: justitieassistenten in daderbegeleiding, slachtofferhulp en burgerrechtelijke opdrachten. Zij zijn de doorverwijzers richting CAW, CGG, Leerstraffen... Op die wijze zetten zij de missie van het justitieel beleid om in een dagelijkse praktijk: nl. het vormen van een draagvlak voor alternatieve conflictbehandeling en het voorkomen van recidive. Het is de bedoeling mensen in de maatschappij en uit de gevangenis te houden.

In Leuven werken 56 personeelsleden in het Justitiehuis. Een groot aantal werkt deeltijds, zodat het equivalent in voltijdse betrekkingen ongeveer 40 is. Alles gebeurt in teams: slachtofferonthaal, bemiddeling, daderbegeleiding en burgerlijke opdrachten.

Dat samenwerking met andere partners nodig is, merk je meteen als je in de wachtkamer zit. Je vindt er alle folders terug, ook op het vlak van intrafamiliaal geweld: “Doorbreek de stilte” is de boodschap, en “Je staat niet alleen in de strijd”.

De meeste bezoekers komen op afspraak. Ook al zitten de diensten slachtofferonthaal en bemiddeling in strafzaken bij het parket, zij maken deel uit van het justitiehuis.

De alternatieve straffen die aan daders kunnen worden aangeboden zijn legio en het zou ons te ver leiden om ze allemaal technisch te analyseren. Maar een aantal toepassingen klinken bekend in de oren: de bemiddeling, de vrijheid onder voorwaarden, niet te verwarren met de voorwaardelijke invrijheidsstelling. Er is probatie en elektronisch toezicht mogelijk, vrijheid op proef en voorlopige invrijheidsstelling, autonome werkstraf of beperkte detentie... en dan hebben we het nog maar alleen over de strafrechtelijke maatregelen. Daarnaast zijn er ook nog burgerrechtelijke opdrachten en is er aandacht voor de slachtoffers.

Deze justitieassistenten hebben een zwaar mandaat gekregen van de rechtstaat. Niet alleen moet dat mandaat volgens de regels verlopen, maar ook inhoudelijk een emancipatorische waarde hebben. Dat betekent dat men via een stappenplan vertrekt vanuit de mogelijkheden en competentie van een pleger. Als men de beweegredenen van het geweld durft erkennen en tot inzicht komt dat het vergrijp ernstig was en verstrekkende gevolgen heeft, dan pas kan men opnieuw beginnen bouwen aan de gewonde relatie. De justitieassistent moet niet alleen die schade beperken, maar ook recidive voorkomen, en als de dader zich niet aan de afspraken houdt, dan wordt dat gerapporteerd aan de opdrachtgever, die beslist welk gevolg er aan gegeven wordt.

In het vertrouwelijke verhaal dat binnen deze muren verteld wordt, kunnen ook de partners of relevante derden gehoord worden, als de dader daar toestemming voor geeft. Het is een verhaal dat niet voor de eerste keer wordt verteld. De pleger verzet zich misschien omdat hij vindt dat hij in herhaling valt, maar ook die weerstand is op zich een belangrijk element. Het verhaal moet compleet zijn, zodat gepaste hulp kan geboden worden.

Het justitiehuis investeert in interne communicatie en professionalisering, maar kijkt ook geboeid naar wat er bij de partners van het protocol plaatsgrijpt. Elkaars mogelijkheden, werking en grenzen kennen kan helpen in de zoektocht naar oplossingen.

Tegelijk wil het justitiehuis ook haar eigen werk kenbaar maken. Op de studiedag in oktober 2011 over de autonome werkstraf had men een aandachtig tachtigkoppig publiek, dat van de gelegenheid dankbaar gebruik maakte om ervaringen uit te wisselen.

Het geweld neemt toe in de wereld. Grote verschuivingen staan ons nog te wachten. Organisaties zullen veranderen en hervormen. In het jaarverslag van 2011 van het justitiehuis is de slotzin veelbetekenend: "We zijn er klaar voor!".

Het protocol biedt daarbij houvast:

" Het justitiehuis van Leuven zal

- *Expertise zowel ten aanzien van de slachtoffers (dienst slachtofferonthaal) als ten aanzien van daders van partnergeweld ter beschikking stellen bij de bespreking van structurele problemen in het kader van de stuurgroep IFG via de participatie aan de stuurgroep van twee medewerkers (justitieassistentie slachtofferonthaal en de coördinator alternatieve maatregelen);*
- *De justitiële opvolging ten aanzien van daders en slachtoffers van partnergeweld afstemmen op het beleid van politie en parket voor zover de opdrachten passen binnen de wettelijke kaders waarbinnen het justitiehuis mandaten kan opnemen;*
- *In het kader van de eerstelijnsstaak van de dienst slachtofferonthaal zal het justitiehuis informatie verstrekken aan slachtoffers van partnergeweld, in opvang voorzien en indien nodig doorverwijzen naar aangepaste hulpverleningsinitiatieven. De eerstelijnswerking van het justitiehuis zal burgers (daders en slachtoffers van partnergeweld) informeren over het bestaan van hulpverlening en indien nodig doorverwijzen;*
- *Feedback verzorgen mits inachtneming van de eigen deontologie".*

*Als partners in de samenwerking
elkaar goed kennen, vragen zij
zich eerder af: wat bindt ons in
plaats van: wat scheidt ons?
(Wim d'Haese)*

5. De politie

Politie

De Leuvense politie was via haar referentieambtenaar vanaf 2004 al betrokken bij het nationaal overleg intrafamiliaal geweld, zodat het in Leuven zelf meteen prioritair werd ingeschreven in de zonale veiligheidsraad. Hier vinden we dus de motor van het protocol.

Het uitgetekende stappenplan vertrekt bij een goede registratie, een tussenkomst in functie van het gezin en het zoeken naar gepaste reacties. De afhandeling moet gebeuren via een kwalitatief proces-verbaal, een goede opvolging en nabezoek. Meteen is de link duidelijk naar parket, justitiehuis en CAW.

Al die jaren heeft het Leuvense politiekorps kunnen rekenen op een staf met kennis, ervaring en toewijding. Die intentie werd ook doorgegeven naar de wijk- en interventieagenten, waar de eerste signalen voor gezinsgevaar meestal worden opgevangen. Geweld kan niet is de basisboodschap. Het pv zal dan ook anders worden opgemaakt dan vroeger vaak het geval was: toen ging het om een dader versus slachtoffermodel. De realiteit wijst echter uit dat de toestand vaak complexer is en een grondige analyse noodzakelijk maakt. Het verhoor zal ruimer opgevat worden dan in de vroegere standaardaanpak.

De vroegdetectie staat centraal. Daders, slachtoffers en politiecollega's zoeken samen naar een aanpak van psychosociale en maatschappelijke problemen. De politie wil daarbij echter niet in de plaats treden van de hulpverlening en de medische zorg.

We lezen al dat het Leuvense parket jaarlijks bijna 200 gevallen van partnergeweld verwerkt. De politieregistratie in Leuven ligt echter veel hoger, omdat er een nultolerantie gehanteerd wordt wat partnergeweld betreft. Er wordt telkens een pv opgemaakt en alle feiten, hoe klein ook, worden in het dossier opgenomen. Er zijn gemiddeld bijna 5 meldingen van intrafamiliaal geweld per dag, zodat je jaarlijks aan zowat 1700 confrontaties komt met de politie. IFG maakt ondertussen 52% uit van het geregistreerde geweld. De hogere cijfers, vergeleken met de voorbije jaren, wijzen er op dat de zaken ook sneller en accurater worden aangepakt.

De politie krijgt dus de opdracht niet de andere kant op te kijken, maar de zaak ernstig te nemen. Daarbij wordt aan slachtoffer en dader duidelijk gemaakt dat er (gratis) hulpverlening bestaat. Als men akkoord gaat met die hulp, wordt een "strookje" ingevuld, dat naar het CAW wordt gefaxt. Daar maakt men er binnen een termijn van drie dagen werk van. Na het gesprek

met het slachtoffer komt dat strookje weer bij de politie terecht, aangevuld met de resultaten van het contact tussen slachtoffer en CAW.

Het toestemmingsstrookje wordt, bij ONDERTEKENING, door het bevoegde korps overgemaakt aan de Dienst Slachtofferhulp van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (maakt geen deel uit van de politie), Redingenstraat 6, 3000 LEUVEN,

tel: 016/21.01.01 fax 016/21.01.04 e-mail: slachtofferhulp@cawleuven.be

Ik, ondergetekende....., geboren op geef aan de Dienst Slachtofferhulp van het Centrum Algemeen Welzijnswerk de toestemming om mij vrijblijvend te contacteren in verband met

Adres: Telefoonnummer:

Verbalisant: PV-nummer:

Korps gemeente: Leuven Datum aangifte:

Handtekening slachtoffer

Binnen het gezin hoeft men het niet zover te laten komen dat de politie voor de deur staat. Er kan ook rechtstreeks contact opgenomen worden: het slachtoffer kan een aangifte doen en ontvangt daarvan een bewijs (attest van klachtneerlegging). Het proces-verbaal wordt doorgezonden naar het parket, dat het onderzoek coördineert. Het probleemgezin kan ook rechtstreeks naar het CAW stappen en hulp vragen als partnergeweld opduikt.

Op het politiebureau zelf wordt er wekelijks een debriefing gehouden: de zaak wordt grondig bekeken door de verantwoordelijken van de verschillende diensten binnen het korps: de dispatching, de wijkofficier, de jeugd- en sociale dienst en de onderzoeksdienst. Op die wijze kan het probleem door meer dan één bril bekeken worden.

De aanpak van IFG kadert in de visie "excellente politiezorg". Maatschappelijke veiligheid vraagt een integrale en geïntegreerde aanpak, in samenwerking met andere partners.

En zo staat het ook in het protocol beschreven:

“De lokale politie Leuven zal:

- *Politietussenkomsten en registraties uitvoeren volgens de richtlijnen van COL 3 en 4;*
- *Daders van partnergeweld in een zo vroeg mogelijk stadium oriënteren naar de daderhulpverlening;*
- *Nazicht doen of de daders al dan niet een beroep doen op het aanbod van de daderhulpverlening;*
- *Slachtoffers correct bejegenen en oriënteren naar de hulpverlening;*
- *Politiemensen op het terrein sensibiliseren en van feedback voorzien;*
- *Verzorgen van feedback naar parket en hulpverlening mits inachtneming van de eigen deontologie”.*

*Of, zoals Koen Van de Kerkhof het verwoordt:
"Je kunt je werk goed doen, maar je kunt het ook héél goed doen".*

6. Het Centrum Algemeen Welzijnswerk: CAW

We bevinden ons bij de kleurrijkste partner binnen het protocol. In de Redingenstraat aan de Dijle worden we in Picassostijl naar blauwe, gele, groene en oranje ruimtes geleid.

Er is een grote waaier aan hulp beschikbaar: een bezoekerimte voor gescheiden ouders en hun kinderen, een inloopcentrum voor mensen met beperkt sociaal netwerk, een opvang voor jonge daklozen, een jongerenadviescentrum, en een onthaal waar burgers met hun vragen terecht kunnen. Hier vangt men zowel plegers als slachtoffers en hun kinderen op voor een eerste gesprek. Soms is dat op uitnodiging, nadat het CAW een strookje van de politie heeft gekregen. Maar je kan er ook vrijwillig binnenstappen omdat je geen raad meer weet.

Het CAW heeft vele vrijwilligers nodig in die hulpverlening. Zij zorgen voor een aparte dynamiek in de werking en vormen de brug naar de samenleving. Daarnaast zijn er de professionele medewerkers: voor begeleiding, training en vorming, voor informatie en sociale, psychologische en administratieve hulp.

In 2004, nog voordat het protocol tot stand kwam, was het CAW als steunpunt al in heel Vlaanderen actief. In 2006 stapte het CAW-Leuven als partner mee in het protocol. Voor politie en justitie moet het een hele verlichting zijn te weten dat goede hulp voorradig is, zodat processen vaak kunnen vermeden worden.

Het CAW staat op de eerste lijn: zij krijgen hun mandaat rechtstreeks en op vrijwillige basis van de cliënt, de hulpzoekende.

Het onthaal is dus méér dan een gewone balieregistratie. Hier komt het eerste vertrouwelijke gesprek tot stand. Soms is de zaak snel opgelost. Vaker is een langere begeleiding nodig en zal de hulpverlener overleg plegen met het team. Ook hier wordt een stappenplan uitgetekend.

Als het CAW een “strookje” via fax krijgt, zal binnen drie werkdagen contact worden gezocht met de betrokkene via telefoon of huisbezoek. We zeggen wel “betrokkene”: want het kan zowel om een pleger als een slachtoffer gaan en het CAW velt daarover geen oordeel. Belangrijk is dat de gezinssituatie duidelijk wordt. De hulpverlener zal in een eerste gesprek samen met de cliënt zoeken naar tekenen van schuld, schaamte, depressie, angst en agressie. Is er sprake van onvrede? Vlucht in alcohol en drugs? Slaan de stoppen snel door? Dit is de harde zoektocht naar “het rode licht”: dichtbij de uitbarsting,

de tranen en de nood aan afkoeling. Stof om na te denken in een tweede gesprek.

Na elk gesprek krijgt de dader een attest mee voor de politie. Voor het slachtoffer en de kinderen zoekt men een veilige oplossing. Mocht blijken dat de kinderen in gevaar zijn, dan deelt het CAW zijn bezorgdheid mee aan de ouders. Als deze niet reageren wordt contact gezocht met het VK (vertrouwenscentrum Kindermishandeling), eventueel met parket en politie.

Het is één grote samenwerkingspuzzel, die dagelijks formeel en informeel werkt. Daarbuiten is er een speciale band tussen CAW en VK. Het VK heeft namelijk een mandaat gekregen van de federale overheid (officieel vanaf 2014) om het kind veilig te stellen. Het CAW krijgt zijn mandaat van de hulpzoekende. Het gedetailleerde onderzoeksrapport van LUCAS, een academisch centrum van de Leuvense Universiteit, ontleedt deze samenwerking en beschrijft de mogelijkheden, grenzen en problemen. Het biedt openingen naar een meer systematische samenwerking.

In elk geval leidt het protocol tot een multidisciplinaire aanpak, ook op kleinere schaal. Zo is het IFG-eiland binnen het CAW een experimentele ruimte waar mensen van vluchthuis, kinderwerkers en hulpverleners samenzitten. Het biedt meer kansen voor dagelijks overleg rond bepaalde cases.

In 2007 hebben CAW, preventiedienst en politie samen een “IFG in scène” op poten gezet. Zo leggen 2 agenten en een hulpverlener samen het traject af dat een cliënt normaal doorloopt: van interventie tot hulpverlening. Dat gebeurt met de bedoeling elkaars werk beter te leren kennen, maar met respect voor ieders eigen aanpak en procedures. Het is verrijkend om te zien hoe de hele puzzel toch netjes in mekaar kan schuiven.

Dat was ook de intentie van het protocol:

“De Centra Algemeen Welzijnswerk regio Leuven en Hageland zullen:

- *fungeren als ingangspoort, waarbij zij zich ertoe verbinden om aangemelde personen binnen drie werkdagen na aanmelding te contacteren of zo snel mogelijk na de feiten van geweld expertise ter beschikking te stellen bij contactneming door de hulpzoekende;*
- *vanuit hun eerstelijnspositie de vrijwillige begeleiding van daders en slachtoffers van partnergeweld verzorgen of hen doorverwijzen naar de meest geschikte hulpverlening;*
- *verzorgen van feedback mits inachtneming van de eigen deontologie;*
- *na elk begeleidingsgesprek een attest van aanwezigheid meegeven aan de hulpzoekende pleger;*
- *indien relevant andere hulpverleningsdiensten (ten aanzien van slachtoffers en kinderen) betrekken bij de begeleiding”.*

7. Het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)

***Als je rust en kalmte kunt creëren,
werkt het verstand beter.***

(Kathy Verspreet)

In het oude herenhuis in de Vital Decosterstraat kunnen volwassenen terecht met psychische en psychiatrische problemen. Een multidisciplinair team van psychologen, psychiaters en maatschappelijke assistenten vangt hen op. In Leuven bestaat ook een apart CGG voor kinderen.

We zitten hier op de tweede lijn, want de meeste cliënten komen hier terecht na doorverwijzing door de huisarts, het OCMW, CAW of justitie. In het kader van intrafamiliaal geweld zal het vooral om justitiabelen gaan. Patiënten kunnen ook doorgezonden worden door de Dienst Spoedgevallen of EPSI na opname.

Ook hier valt meteen het begrip "teamwerking". Naast een algemeen team is er een forensisch team, dat opereert op het snijvlak justitie – geestelijke gezondheidszorg. Het preventieteam buigt zich vooral over drugs- en alcoholverslaving en zelfmoordgedachten. En ook 60-plussers krijgen een apart team ter beschikking.

In het aanbod zit op de eerste plaats hulp. Die hulp kan curatief zijn of ondersteunend: advies, diagnose, behandeling en begeleiding. Preventie wil problemen voorkomen via voorlichting en informatie. De dienstverlening van het preventieteam is gericht naar de intermediairen: we denken aan huisartsen of leerkrachten die contact hebben met de cliënten.

Tijdens de aanmelding worden de eerste basisgegevens verzameld en maakt men een afspraak voor het intakegesprek. Dat wordt besproken in het team. Daar onderzoekt men of het hulpaanbod van het CGG overeenstemt met de hulpvraag van de cliënt. Behoort die cliënt tot de doelgroep van het CGG? Woont hij of zij in de regio, maakt hij deel uit van een kwetsbare groep? In welke mate is een interdisciplinaire aanpak noodzakelijk? Dan kan men overgaan tot behandelen of doorverwijzen.

De behandeling in het CGG gebeurt via individuele gesprekken, waar ook de partner of andere samenwonenden bij betrokken kunnen worden. Dat geldt ook voor het slachtoffer. Vermits de therapie opgelegd is na doorverwijzing, krijgt de cliënt ook telkens een attest mee, waarin echter geen vertrouwelijke

gegevens zijn opgenomen. De duur van de behandeling hangt af van het justitieel statuut, bv. strafbemiddeling of probatie...

Uiteraard speelt ook de hulpvraag van de cliënt een rol.

Dankzij het protocol zijn deze problemen meer bespreekbaar geworden en zijn de contacten met andere partners soepeler, bv. met het CAW, dat samen met het CGG in een intervisiegroep zetelt. Dat kan de start zijn van een echte "ketenzorg".

Was dat trouwens niet de bedoeling van het protocol?

*" Het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg
Vlaams-Brabant-Oost zal*

- *Zijn expertise ter beschikking stellen;*
- *Fungeren als gespecialiseerde ingangspoort, en na doorverwijzing door het CAW Leuven of Hageland, de vrijwillige begeleiding van slachtoffers en daders van partnergeweld garanderen;*
- *Feedback bezorgen mits inachtneming van de eigen deontologie;*
- *Na elk begeleidingsgesprek een attest van aanwezigheid meegeven aan de hulpzoekende pleger;*
- *Indien nodig de teams van andere vestigingen (bv. ten aanzien van slachtoffers en kinderen) betrekken bij de begeleiding.*

GEWELD
TUSSEN
PARTNERS
Praat erover!

8. De medische partners: Spoedgevallen UZ-Leuven en EPSI (Eerste psychiatrische spoedinterventie)

a) De spoedgevallendienst van het UZ-Leuven.

De eigen sociale dienst volgt het protocol op onder toezicht van een spoedgevallenarts. De patiënten die slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld komen naar de spoedgevallendienst ofwel op eigen initiatief, ofwel na doorverwijzing door de huisarts, het parket of de politie. In elk geval wordt een elektronisch dossier aangemaakt.

Meestal gaat het om fysische letsels.

Het is niet altijd meteen duidelijk of het om een geval van gezinsgeweld gaat. Soms durven de slachtoffers zich daarover uiten, maar soms zwijgen ze daarover. De toestand is wel duidelijk als de gewonde door de politie wordt binnengebracht. Soms dient ook de geweldpleger zich aan of vergezelt hij het slachtoffer.

Er bestaat een intern protocol “opvang van slachtoffers van geweld”, met een handleiding voor alle betrokken disciplines, medisch en paramedisch. Dat is bedoeld voor alle slachtoffers van geweld.

Als er rechtstreeks of onrechtstreeks kinderen bij het geweld betrokken zijn kan het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling ingeschakeld worden. Dat is zeker het geval als de veiligheid van de kinderen in gevaar is.

De arts onderzoekt de aard en de ernst van de verwondingen. Dat kan een urgentiearts zijn, een traumatoloog, een gynaecoloog. Wordt de gewonde vanuit politie of parket gestuurd, dan wordt een forensisch dossier geopend. Daarin worden de toegebrachte letsels zorgvuldig beschreven. Dit dossier kan alleen door de verantwoordelijke geneesheer worden ingekeken.

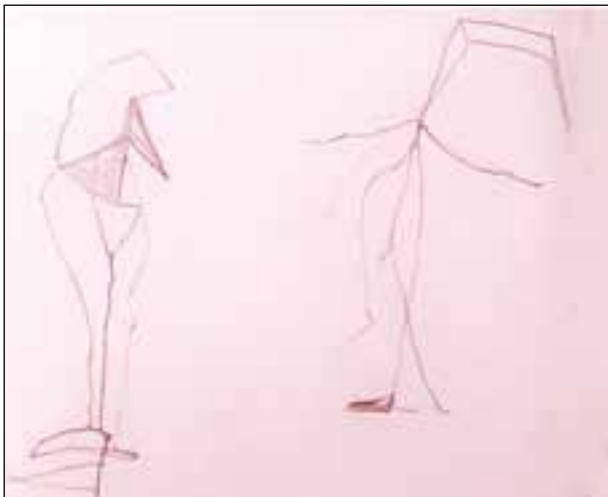
In het kader van de globale medische en psychosociale opvang en begeleiding kan men contact opnemen met de huisarts. Naast de medische behandeling is het psychosociale luik belangrijk. Het interne protocol voorziet een tussenkomst door de sociale dienst, die de sociale en emotionele toestand van de patiënt onderzoekt en inventariseert. Gaat het om een eenmalig gebeuren of hebben de feiten zich al herhaald? Binnen welke context is het geweld gepleegd? Is er toekomstig risico? Zijn er kinderen bij betrokken? Kan de patiënt ergens terecht, waar hij praktisch en emotioneel geholpen kan worden? De spoedgevallendienst kan andere diensten en centra contacte-

ren: het vluchthuis, het CAW, een dienst voor thuisverzorging, de politie... De patiënt zal ook alle informatie ontvangen over de rechten van het slachtoffer, slachtofferhulp of juridische bijstand. De sociale werker kan helpen bij de doorverwijzing.

Na het onderzoek en de behandeling op spoedgevallen krijgt het slachtoffer een attest mee. Daarop staat vermeld dat het onderzoek is gebeurd, welke de ernst is van de verwondingen en of ze aanleiding geven tot arbeidsongeschiktheid. Dat attest is nodig als het slachtoffer klacht wil indienen bij de politie. Inzage in het forensisch dossier is enkel mogelijk door de wetsdokter, in opdracht van de parketmagistraat.

Samengevat vinden we deze bezorgdheid ook terug in het Protocol:

Wat de Dienst Spoedgevallen UZ Gasthuisberg Leuven betreft: “voor de acute en dringende opvang van slachtoffers van geweld verzekert de spoedgevallendienst de fysieke en psychosociale opvang en behandeling zoals voorzien in het interne protocol “opvang slachtoffers van geweld” met het centrum voor Forensische Geneeskunde en het protocolakkoord “seksuele agressie”, gelet op de levensbedreigende crisis waarin zij eventueel verkeren”.

b) EPSI (Eerste psychiatrische spoedinterventie)

In 2002 werd in het UZ Leuven de werking van EPSI grondiger uitgebouwd, dankzij een federaal pilootproject van het FOD Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu. In de nabijheid van de algemene spoedgevallendienst werd een zorgprogramma operationeel voor personen met acute emotionele of psychiatrische nood. Soms komt men er terecht op eigen initiatief, maar meestal gebeurt het na doorverwijzing vanuit parket, politie, CAW, het CGG, de huisarts of vanuit Spoedgevallen zelf. De algemene spoedgevallendienst zal immers zo snel mogelijk de somatische problemen aanpakken, maar kan dan een doorverwijzing naar de psychiatrische zusterafdeling noodzakelijk achten.

Er zijn binnen EPSI drie vormen van opvang beschikbaar:

-1- de EPSI-spoedgevallenwerking: 24 uur op 24 en 7 dagen op 7 bereikbaar. De opvang en begeleiding gebeuren door een assistent-psychiater en psychiatrische verpleegkundigen onder leiding van een supervisor-psychiater. De aanpak is acuut en crisisgericht. Een grondige crisisdiagnose zal leiden tot een interventie en een actieplan. De problematische toestand wordt in kaart gebracht, rekening houdend met de complexiteit van individuele, relationele, familiale en sociale aspecten. In overleg met de patiënt, de begeleidende huisarts of andere verwijzers en de belangrijkste sociale steunfiguren werkt men aan een ambulante of residentiële vervolgbehandeling.

-2- de EPSI-Unit: is een crisiseenheid met een opnamecapaciteit van 6 bedden en een maximale verblijfsduur van 5 dagen. Vaak heeft de crisis die aanleiding geeft tot deze opname te maken met het problematische gebruik van middelen (alcohol, medicatie, drugs). Maar ook andere problemen, zoals angst, depressie, suïcidale neigingen, psychose, relationele problemen of gezinsgeweld kunnen in belangrijke mate aanwezig zijn. Als het om een verslaving gaat zijn detoxificatie en motivatie tot gedragsverandering het doel. In elk geval moet op de eerste plaats naar de hulpkreet van de patiënt geluisterd worden als basis voor een respectvol, ondersteunend en motiveerend gesprek. Hierbij creëren we ruimte om zaken te verwoorden die thuis moeilijk bespreekbaar waren. Ook hier is doorverwijzing naar ambulante of residentiële hulp mogelijk.

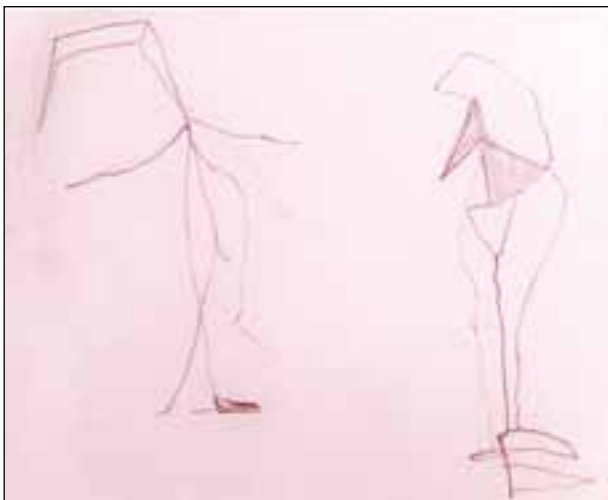
-3- de derde tak, de EPSI-consultatie situeert zich vooral richting vervolgzorg. Tijdens een periode van ten hoogste 4 weken na aanmelding op EPSI-spoed of EPSI-unit kunnen we patiënten en hun steunfiguren terugzien. Dat gebeurt via ambulante consultaties. De bedoeling is de crisissituatie te stabiliseren, de motivatie voor verandering en behandeling warm te houden en de continuïteit van de zorg te garanderen tijdens een overbruggingsperiode naar verdere ambulante of residentiële behandeling.

Jaarlijks doen ongeveer 13.000 personen een beroep op psychiatrische noodhulp in België. Het landschap van de hulpverlening is uitgebreid en complex. Het is nodig patiënt en gezin daarin de weg te wijzen. Een goed gesprek en een juiste inschatting gaan hand in hand.

En ook binnen die nazorg spelen de partners in het protocol een rol:

“EPSI zal

- *Zijn expertise ter beschikking stellen;*
- *De vrijwillige indicatiestelling van daders en slachtoffers van partnergeweld garanderen, indien deze door de politie worden doorverwezen, gelet op de acute, levensbedreigende crisis waarin zij eventueel verkeren;*
- *De vrijwillige indicatiestelling van daders van partnergeweld garanderen, indien deze door het CAW Leuven of Hageland of door het CGG Leuven worden doorverwezen, gelet op hun uitgesproken acute psychiatrische problematiek;*
- *Feedback verzorgen mits inachtneming van de eigen deontologie;*
- *Na elk gesprek een attest van aanwezigheid meegeven aan de hulpzoekende pleger;*
- *Indien relevant, andere hulpverleningsdiensten (bv. voor slachtoffers, kinderen) betrekken bij de begeleiding.”*

DEEL III: EEN EVALUATIE

Wat zijn we en wat willen we?

We kennen nu de partners van het samenwerkingsprotocol IFG. We hebben ontdekt hoeveel raakvlakken er zijn, niettegenstaande elke dienst, organisatie of centrum zijn eigen karakter heeft. Dat vergemakkelijkt de zoektocht naar oplossingen bij geweldproblemen.

Tijdens de gesprekken vooraf hebben we gepeild naar wensen, verwachtingen en uitdagingen. Iedereen is er zich namelijk van bewust dat het protocol een sterke basis is, maar dat er ook zwakheden in schuilgaan. Laten we dat eerst even overlopen voor we voorstellen lanceren richting toekomst.

Een sterk protocol...

Het protocol is er in geslaagd een samenwerking, die al voor 2006 bestond formeel vast te leggen. Zo werd het een instrument waarmee kan gewerkt worden: de taakomschrijving van elke partner is duidelijk, wat de doorverwijzing soepeler maakt.

De afstand tussen de partners is kleiner geworden: men is beter op elkaar afgestemd omdat er een goede kennis bestaat over elkaars procedures, opdrachten en werking. Er is ook een belangrijke stap gezet naar de doelgroep : de drempel is immers verlaagd.

*Iedereen zoekt informatie voor zichzelf.
Blijkt dat het over informatie gaat voor iedereen!
(Liesbet Stevens)*

De neuzen staan in dezelfde richting en dankzij de interdisciplinaire samenwerking snuiven die neuzen ook veel meer op dan vroeger. De expertise en de knowhow worden gedeeld en verrijken en verruimen de eigen blik . Het maakt het professioneel engagement boeiender, wat je bij alle betrokken partners ook duidelijk voelt. Tegelijk leert men te relativiseren omdat men vaststelt dat er grenzen zijn. Het protocol is er in geslaagd IFG prioritair op de kaart te zetten en men wenst daar niet op terug te komen. Ook de wetgever blijkt daar niet ongevoelig voor. Het is geen toeval dat het centrale meldpunt dit jaar een feit werd. Bovendien werd recent gemeld dat er per provincie één centrale zou georganiseerd worden, die alle bestaande noodnummers zou bundelen zodat de oproepen naar de juiste hulpverleners kunnen doorverwezen worden. Ook de wet op het schuldig verzuim wil men opnieuw bekijken: hulp moet minder vrijblijvend worden.

Binnen het protocol zijn er ook openingen gemaakt richting intermediairen en eerstelijnszorg die op dit ogenblik nog niet formeel aanwezig zijn.

Elke sterkte verbergt zwakheden...

Het protocol wordt gedragen door een ploeg. In elke ploeg heeft men trek- kers. Het enthousiasme mag niet verzwakken als die pioniers uit dat beeld verdwijnen!

Een tweede zwak punt is het gebrek aan bewijskracht: hoe maak je de buiten- wereld duidelijk dat er resultaat geboekt wordt?

“Hoe zwaar zijn de letsels?” is niet de basisvraag.

Wel: “Waar ligt de bron van het geweld?”

(Jean-Paul Haubourdyn)

Hoe maak je naar buiten duidelijk dat je niet voor alles kant-en-klare oplos- singen hebt, ook al werk je “op maat”? Het protocol zal steeds nieuwe vragen en frustraties oproepen: hoe meetbaar is geweld? Hoe meetbaar zijn de effec- ten? Als je de bron van het geweld niet kunt wegnemen, heb je dan wel een oplossing op langere termijn?

Hier ligt de bekommernis van de partners: als sociale achterstand, slechte huisvesting, gebrek aan onderwijs en werk, ziekte en sociaal isolement aan de bron liggen van risicotoestanden wordt de kans op alcoholoverdaad, drugmisbruik en agressie groter! De partners van het protocol bieden hier stof voor nieuwe wetten, reglementen en regels voor een rechtvaardig sociaal beleid.

Nieuwe kansen grijpen en uitdagingen aandurven...

De stuurgroep als denktank: hier ligt de uitdaging om ruimer te blikken naar de rol van geweld in de maatschappij. Hoe rijmen we onze visie dat geweld strafbaar is met het feit dat we geweld wel dagelijks dulden in ons leven via televisiebeelden, actiefilms en sensatieverhalen in de media? Leg de vinger op de wonde van de ongelijke behandeling van mannen en vrouwen. Voel aan hoe onbeholpen wij omgaan met andere culturen, tradities en religies. Laten we daarin zelf ook assertiever optreden: rechten van de mens, ook binnenska- mers, gelden universeel en maken voor niemand uitzondering. Respect voor andere culturen en gewoontes stopt bij machtsmisbruik. Macht en onmacht: daar ligt de bron van intrafamiliaal geweld. We hebben dus nood aan een globale visie over geweld en preventie.

Daaruit volgt meteen een tweede oproep: integreer die eerste noodkreet in de beroepsopleidingen van alle hulpverleners: artsen, maatschappelijke assistenten, juristen, agenten, verplegers, thuisverzorgers... Zorg ervoor dat die aanpak ook zijn weerslag vindt in de media. Journalisten mogen niet onverschillig blijven tegenover geweld. Ze mogen er evenmin een sensatiestuk van maken.

De tijd van de sociale controle in de buurt is grotendeels voorbij. De wereld is jachtiger geworden, drukker en zeker in de stad kennen burens elkaar nog nauwelijks. Rond huis en tuin even buiten de stad belemmeren hagen en omheiningen dat we bij elkaar binnen kijken. Toch bestaat er nog steeds een eerste lijn die signalen opvangt. De huisarts, de leerkracht op school, het OCMW, de sociale hulp. Zij zitten niet in het protocol, maar wel dichtbij de mensen die als slachtoffer of pleger in een huiselijke twist verzeild kunnen geraken. Het zou goed zijn na te denken over een verbreding van het protocol.

“ Preventie betekent niet: verhinderen dat een feit zich herhaalt... maar: zorgen dat er geen eerste keer is...”

Het is aan te bevelen dat de geïntegreerde samenwerking haar weerslag zou vinden op een hoger beleidsniveau: een goed overleg tussen FOD Justitie, FOD Binnenlandse Zaken en de ministeries voor Sociale Zaken. Op die wijze kan ook de wetgever wetten schrijven die aangepast zijn aan de moderne, humane en geïntegreerde aanpak van intrafamiliaal geweld.

De eerste aanzet is de voorbije maanden al gegeven: zo wordt de wet op de geheimhouding gewijzigd. Dat opent de deur voor een nieuw sereen debat over enerzijds het recht op privacy en anderzijds de plicht om melding te doen en werk te maken van geweldsituaties. Schuldig verzuim is, zoals het woord het zegt: strafbaar. Het beroepsgeheim was in vele dossiers een obstakel dat een goede samenwerking blokkeerde. De wet verbood namelijk het doorspelen van vertrouwelijke gegevens aan andere hulpverleners, zelfs al gaf het slachtoffer daarvoor de toestemming. Vanaf 1 maart 2013 zullen artsen, verplegers, advocaten en maatschappelijke werkers het gezinsgeweld, dat ze binnen hun beroep vaststelden, kunnen rapporteren aan het parket.

**DOORBREEK
DE STILTE.**

“Het gedeelde beroepsgeheim: sprekend zwijgen” is de titel van een artikel van psychotherapeut Mark Luyten. Verzamelen, bewaren en delen: dat bepaalt de omgang met vertrouwelijke gegevens, zegt hij, maar terughoudendheid en behoedzaamheid moeten een blijvende bekommernis zijn. Een open debat met alle betrokkenen zou kunnen helpen om de druk van de ketel te nemen. Want vele vragen blijven open: hoe bewaar je het respect van je deontologie en kan je toch in vertrouwen een samenwerking realiseren?

Recent pakte men ook het probleem van de toewijzing van een woning bij partnergeweld aan. Ook hier moet aan de wetgeving een grondige analyse voorafgaan. Wil men het aanpakken zoals in Duitsland, waar men het probleem van de uithuiszetting strafrechtelijk apart wil behandelen? Of denkt men er eerder aan meer bevoegdheid te geven aan de politie en het vredegerecht een rol te laten spelen, zoals het dat nu al doet? Ook hier stoot men op een aantal dilemma's: wie is namelijk het slachtoffer en wie de dader? Voor politie en parket is een duidelijke uitspraak nodig. Voor de hulpverlening niet. Voor hen ligt een gezinssituatie veel genuanceerder en complexer. Wil men een snelle beslissing nemen, dan is er geen tijd voor een conflictanalyse. Het resultaat is dat de meestal mannelijke dader voor maximaal 10 dagen uit het huis kan verwijderd worden. Waar moet die echter naartoe? En wat als hij nergens naartoe kan? En wie zegt dat het probleem thuis opgelost is na 5, 7, 10 dagen? Hoe lang duurt een “afkoeling”? Deze vragen kunnen enkel een bevredigend antwoord krijgen als de optredende overheid en de plaatselijke hulpverleners naar elkaar luisteren en samenwerken.

Binnen het protocol wordt wel aan de kinderen gedacht: als slachtoffer, als getuige, als lid van een probleemgezin dat onder de situatie lijdt. Verschillende partners hebben speciale kinderwerkers, een jeugddienst. Ze werken ook nauw samen met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK), dat niet als partner in het protocol aanwezig is. Daarnaast mag men echter het CLB, leerkrachten en sport- en jeugdbewegingsbegeleiders niet over het hoofd zien. De alarmsignalen die zij opvangen uit gesprekken of gedragingen van kinderen mogen niet verloren gaan.

Kortom: het protocol is een sterk samenwerkingsverband, maar moet de deur openzetten voor alle informatie die ook uit andere hoek kan komen. Vraag is of men daar voldoende de weg kent om die signalen te vertalen en door te geven. Hoe? Aan wie?

Een doorgedreven overheids campagne zou geen luxe zijn. Het nadeel van de meeste campagnes is dat ze een tijdelijk karakter hebben. “De week van...”, “De dag van...”. Dit soort campagnes moet duurzaam, continu zijn. Intrafamiliaal geweld moet een herkenbaar logo krijgen, net zoals Child Focus dat heeft. Vanuit verschillende partners rees de vraag naar een goede crisiskaart.

Die bestaat. Laten we die bekijken, aanpassen en op grote schaal opnieuw verspreiden.

Het gevaar bestaat...

dat we door de bomen het bos niet meer zien en dreigen te verdrinken in procedures, regels en formulieren. Hoe groter dat aantal wordt, hoe meer procedurefouten mogelijk zijn.

“Durf een analyse maken van procedures. Zijn ze aangepast? Zijn ze nuttig?... zo niet...”

“Druk, druk, druk...” krijg je te horen als je mensen aan de lijn krijgt. Te druk om te vergaderen en een pauze in te lassen. Toch is een grondige evaluatie van de werking van het protocol nodig. Dit boekje kan enkel een aanzet geven en stof tot nadenken. Een echte denkdag zal veel meer loswerken.

Meer dan dat. Het gevaar bestaat dat er binnen deze groep van enthousiaste mensen een vorm van burn-out ontstaat. De vraag is immers: hoe kunnen we aan de verwachtingen voldoen? Hoe kunnen we de maatschappij blijvend sensibiliseren? Hoe kunnen we dat aan met de dreiging van minder middelen en minder personeel?

Binnen de verzorgingsmaatschappij mogen we onszelf niet als zachte sector profileren. Het gevaar bestaat dat we met onze democratische ingesteldheid teveel eufemismen hanteren en te vaag worden in onze bedoelingen. Zachte heelmeeesters maken stinkende wonden, vertelt het gezegde. We kunnen de cliënten geen weerbaarheid leren als we zelf geen assertiviteit kunnen opbrengen. Dat zal onze bezorgdheid voor de zwaksten in de maatschappij niet verminderen. We moeten echter geen uitzonderingsregels maken en verzachtende omstandigheden per bevolkingsgroep inroepen.

Geen enkele cultuur, traditie of religie mag geweld tolereren. Hier passen geen excuses. Dat vraagt om duidelijke communicatie. Tradities en eigenheid hebben hun rechten. Gewelddadige emoties niet.

Aan een protocol tegen intrafamiliaal geweld mag niet meer geraakt worden. Zet het op ieders agenda en zorg dat het een prioriteit blijft in ieders werking. Een visie op lange termijn is nodig en dat is werk voor de stuurgroep die als denktank fungeert. Zorg er ook voor dat die visie doordringt. Enerzijds bij de bevolking: iedereen draagt verantwoordelijkheid. Anderzijds moet ze gehoord worden bij het beleid. Het Grundtvig-project kan internationale steun en input

bieden. (zie volgend hoofdstuk)

Waarom zouden we geen soort verkeersbord ontwikkelen dat door iedereen gekend is of herkend wordt? Het rookverbod hangt overal en iedereen weet wat het betekent. Een stopteken aan een overweg wordt gerespecteerd. Een "handen af-teken" zou hetzelfde effect kunnen hebben voor IFG.

Ook Leuven wil daarin graag een trekkersrol spelen.

GRUNDTVIG

Europese samenwerking in de volwasseneneducatie.

Het LLP-programma staat voor Lifelong Learning Programme: “Een Leven Lang Leren Programma”. Het werd gestart in 2007 en loopt ten einde in 2013. Dan begint een nieuw programma, nauw aansluitend bij de Europese prioriteiten van dat ogenblik. Naast vele acties en initiatieven in het kader van onderwijs en vorming, wil Grundtvig ook de kwaliteit en het aantal samenwerkingsverbanden in de volwasseneneducatie bevorderen. Een tweede intentie ligt in het steunen van kwetsbare groepen. En zo belanden we bij de werking van het samenwerkingsprotocol in Leuven. Naast de stad Leuven doen nog 6 andere Europese steden mee.

Het Vlaamse agentschap dat LLP coördineert is EPOS vzw: het Europese Programma voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking. De Europese steun werkt volgens het subsidiariteitsbeginsel: het zwaartepunt ligt bij de lidstaten (of deelstaten = Vlaanderen). Maar de Europese Gemeenschap verleent extra steun voor onderzoek, samenwerking en uitwisselingstrajecten in het onderwijs. Daarin zitten mogelijkheden om Grundtvig-workshops te organiseren, leerpartnerschappen, multilaterale projecten en begeleidende maatregelen aan te vragen. Grundtvig biedt ook de kans aan begeleiders en coördinatoren om op bezoek te gaan en informatie uit te wisselen. Dat gebeurt nu regelmatig rond het thema “intrafamiliaal geweld”. Meestal gaat dat bezoek gepaard met brainstorming, studiedagen en uitwisseling van publicaties en ervaringen.

Dankzij het Grundtvigproject is een nauwere samenwerking gegroeid met de leden van de stuurgroep. Via deelname aan de conferenties van de Grundtvigpartner en de organisatie van een conferentie in Leuven zelf is er twee jaar lang een intense samenwerking geweest, waardoor de partners naar elkaar zijn gegroeid. Dat biedt mogelijkheden voor nieuwe vormen van samenwerking en het uitwerken van nieuwe rollen.

Het resultaat is een nieuwe input voor een gezamenlijk project. De afdeling Sociale Zaken kan daar nog nauwer bij betrokken worden en een rol opnemen binnen dat netwerk en in de stuurgroep. Uit de voorbije contacten blijkt dat de deelnemers met vernieuwde ideeën en veel enthousiasme thuis zijn gekomen uit Brno en hun netwerk hebben kunnen versterken, belangrijk voor het samenwerkingsverband IFG. Voor diegenen die deze ontmoeting voor het eerst meemaakten was dat een ideale gelegenheid om elkaar ook persoonlijk te leren kennen, buiten de formele momenten om. Maar er is méér. De Europese Unie heeft ervoor gezorgd dat er vrij verkeer is van mensen

en goederen en dat samenlevingen dynamischer worden, maar ook minder homogeen dan enkele decennia geleden. Daarom is het goed bij de andere steden uit de Europese Unie nieuwe inzichten te verwerven en een goede praktische aanpak te leren kennen, die onszelf vooruit kan helpen. Bovendien hebben we eindelijk de tijd gevonden om ons werk te evalueren en de informatie die we hebben nog te verrijken door interactie. Zowel in Brno als tijdens de 5 vorige conferenties van het Grundtvigproject werd het een zoektocht naar evenwicht, kennisoverdracht en uitwisseling. Dat gebeurde telkens in een meertalige, multiculturele context. Zo iets lukt uiteraard de ene keer beter dan de andere, maar steeds meer groeide het begrip voor elkaar en werd de toenadering groter.

Gezamenlijk ondergedompeld zijn in eenzelfde inhoudelijk bad, formeel en informeel dieper ingaan op een thema waar we in onze dagelijkse routine zelden op eenzelfde intensieve wijze aan toe komen, schept banden die zich achteraf ongetwijfeld zullen manifesteren in de samenwerking”.

NAWOORD

“Grundtvig” en “ het protocol” mogen dan wel begrippen zijn die door weinig mensen vaak in de mond worden genomen, laat staan begrepen... toch hoop ik dat ze stilaan een belletje doen rinkelen in al die middens die te maken krijgen met intrafamiliaal geweld. Dat belletje is voor mij ondertussen een flinke stormklok geworden die moet luiden voor allen die geweld binnenskamers nog als een taboe of als een lachertje beschouwen.

Alle betrokkenen bij het Leuvense samenwerkingsverband IFG hebben duidelijk getoond dat het hen menens is. Ik wil hen niet alleen daarvoor bedanken maar ook voor de informatie die ik via hen verkregen heb, de boeiende gesprekken die we hebben gevoerd, het geduld waarmee ze teksten hebben gecorrigeerd en het enthousiasme dat ze niet enkel in hun werk tonen, maar dat ze ook heel eerlijk kunnen overdragen. Zachtjesaan ben ik van outsider gegroeid naar betrokkene.

Laten we namen noemen: in de volgorde waarin ik deze mensen heb mogen ontmoeten: schepen Denise Vandevooft die me de opdracht gaf om er werk van te maken en de leiding gaf aan Kristel Wildiers. Professor seksueel strafrecht Liesbet Stevens maakte een paar uur voor me vrij, met de baby op de arm of aan de borst, om me duidelijk te maken wat intrafamiliaal geweld doet met een mens en met de maatschappij.

Bij de politie was Wim D’Haese ondertussen vertrokken richting provincie, maar hij leverde mij over aan Els Pauwels en Koen Van de Kerkhof, die het probleem van partnergeweld met evenveel bewogenheid aanpakken. Bij het CAW hadden Katrien Willems en Peter Serraes hun agenda’s geblokkeerd voor een goed gesprek. Op de provincie overstelpte Jessy Clynen me met origineel campagnemateriaal. Binnen het statige gerechtshuis was er plaats voor de heldere en bewogen inzet van Sarah Callewaert en in het justitiehuis haalde Sabine De Valck er nog drie medewerkers bij: Katleen Zeelmaekers, Kim Rosier en May Mertens.

Dat het begrip straf meer is dan boetes of opsluiting, maar in een educatieve en humane vorm kan worden gegoten, maakte Polle Haubourdyn me duidelijk. Daniella Descamps benadrukte de preventiemogelijkheden vanuit haar dienst. Op de sociale dienst van spoedgevallen slaagde Geert Hollemans er in zijn rustpauze om te zetten in een gespreksuurtje terwijl zijn collega Karine Van Tricht van EPSI er alles aan deed om mij het psychiatrisch aspect van crisissituaties duidelijk te maken, samen met hoofdverpleger Tom Prenen. Het CGG moest de laatste stukjes van de puzzel leveren en dat heeft Kathy Verspreet met geduld en toewijding gedaan.

Ondertussen hebben Carla Vander Straeten en journalist Guido Fonteyn ervoor gezorgd dat hoofdletters op hun plaats stonden, streepjes en umlauts correct werden gebruikt en taalfouten werden verwijderd.

Een extra dank ook voor de prenten van Krie Smit en de poëzie van Anita Van Huffel, bijdragen die we vrij van rechten mochten ontleen uit hun boekje “Al dat wit papieren wenken”.

Het resultaat is deze publicatie, die meer wil zijn dan een stand van zaken. Het roept ook op tot verdieping en verruiming van de stuurgroep die het samenwerkingsprotocol gidst.

Een nieuw pilootproject mag het gevolg zijn. 2014 zal immers ook binnen de Europese Gemeenschap, en dus ook voor Grundtvig, nieuwe accenten leggen. Het protocol moet zorgen dat in deze crisistijden het rode knipperlicht blijft branden: geweld verjaart niet.

“ Het zwaartepunt behoort daar te liggen waar het werk wordt gedaan: dicht bij het vuur, dicht bij de mensen in nood”.

(“slotzin van “Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties”)

BIBLIOGRAFIE

13 interviews, tientallen folders en brochures en inzage in vele jaarverslagen en beleidsplannen hebben me tot volgende lectuur geleid:

Adriaenssens Peter: “Mijn kind is bang” (en ik ook), Tielt, Lannoo, 1997.

Antenne, themanummer “Beroepsgeheim”, De Mens.Nu, Sint Lambrechts-Woluwe, 29° jaargang n°4, 2011.

Beckers Lotte, “Iedereen wist dat er iets mis was, maar dat potje moest gedekt blijven” (interview met een vrijwilliger van vzw Zijn) in De Morgen, 98 maart 2012.

Beel Veerle, “Driekwart daders liep niet eerder tegen de lamp”, artikel in De Standaard, 26 maart 2012.

CAW regio Leuven-Hageland. Powerpresentatie “Hulpverleningsaanbod familiaal geweld - van preventie tot nazorg”. Sd.

Desair Kristof en prof. Hermans Koen: “Geweld tussen ouders en kindermishandeling - samenwerkingspaden CAW-VK”, Leuven, Lucas, 2012.

D’haese Wim: “De politionele aanpak van partnergeweld” in: Handboek familiaal geweld, dec. 2011.

ELFRI.be: “Wat is bemiddeling in familiezaken?”, 2009.

EPOS vzw: “Europese Samenwerking in de volwasseneneducatie”, sd.

FOD Justitie, directoraat-generaal justitiehuisen: activiteitenverslag, Brussel, 2011.

FOD Justitie, communicatiedienst, “U bent slachtoffer”, Brussel.

Goris Ria: “Het komt voor in de beste families”: Welzijnswerk en politie samen tegen intrafamiliaal geweld, in: tijdschrift Weliswaar.

Groen Martine en Van Lawick Justine: “Intieme oorlog - over de kwetsbaarheid van familierelaties”, Amsterdam, Van Gennep, 1998.

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen: “Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld”, Brussel, 2010.

Protocol: tekst 2006 en uitbreiding 2009.

Sudeikyte Ruta: “De integrale aanpak van intrafamiliaal geweld - een evaluatie van het Leuvens samenwerkingsprotocol”, Leuven, 2012.

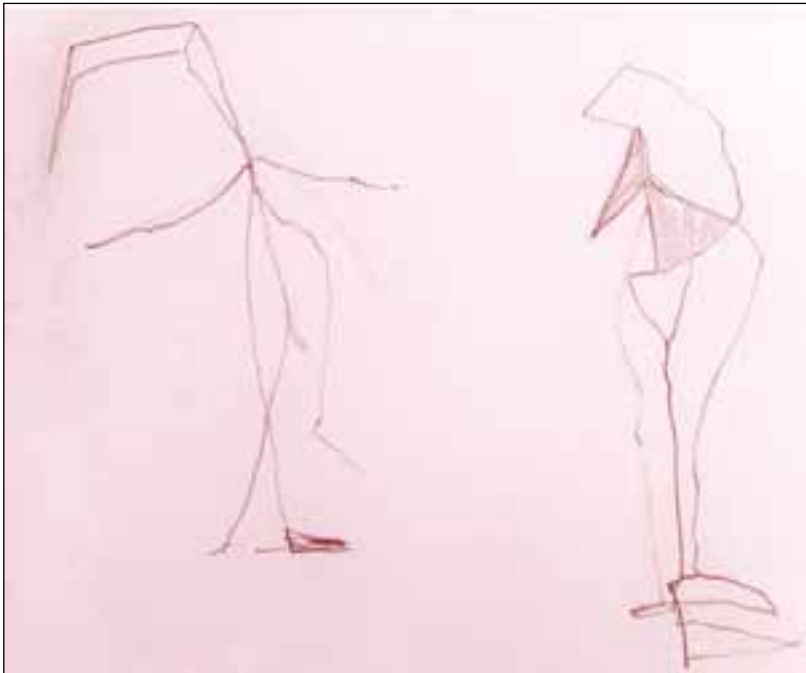
Van Ewijk, Hans: “Maatschappelijk werk in een sociaal gevoelige tijd”, Utrecht, 2010, Humanistic University Press.

VIVA - ZIJ-kant: “gezinsgeweld buitenspel”, brochure en power point-presentatie Hilde Genetello, 2010.

XXX, “Protocol van moed”, pilootproject Antwerpen, 2011.

XXX, Themanummer intrafamiliaal geweld, Provinciaal domein Welzijn, juni 2009.

XXX, “Wat is familiaal geweld”, brochure van de Leuvense preventiedienst in het kader van een stage-opdracht.

NUTTIGE CONTACTGEGEVENS

Kabinet van de schepen van cultuur, sociale zaken, gelijke kansen en studentenzaken - Professor Van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven - 016.27 22 07

Gelijke kansenconsulente, afdeling samenleven en diversiteit van de stad Leuven, stadskantoor, Prof. Van Overstraetenplein 1, 3000 Leuven - 016.27 26 37 - fax: 016.27 28 25

Preventiedienst stad Leuven, Philipssite 4, 3001 Leuven, 016. 210701

FOD Justitie: justitiehuis Leuven - Bondgenotenlaan 116, 3000 Leuven, 016. 301662

Dienst Leerstraffen stad Leuven - Park Heuvelhof 1, 3010 Kessel-Lo, 016. 27 20 86

Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) - Vital Decosterstraat 86, 3000 Leuven, 016. 32 97 00. Fax: 016.329702

Directie Sociaal Beleid van de Provincie Vlaams-Brabant: dienst gelijke kansen en intrafamiliaal geweld - Provincieplein 1, 3010 Leuven, 016.267321

Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) - Redingenstraat 6, 3000 Leuven, 016.21 01 01 - fax: 016. 21 01 04

Politie Leuven: Philipssite 4, 3001 Leuven - 016. 21 06 11 - fax: 016. 21 06 09

EPSI-unit (E390): UZ Gasthuisberg - Herestraat 49, 3000 Leuven - 016.34 12 76

Spoedgevallendienst UZ Gasthuisberg, Herestraat 49, 3000 Leuven, 016.33 22 11

Parket van de Procureur des Konings, Smoldersplein 5, 3000 Leuven, 016.21 41 11- fax: 016.21 42 81

*Hou steeds 1 doel voor ogen: de
situatie moet achteraf beter zijn!*
prof. Liesbet Stevens

foto: Hilde Braet

Viona Westra is licentiate politieke wetenschappen, studeerde criminologie en heeft een speciaal diploma audiovisuele wetenschappen. Ze was 9 jaar wetenschappelijk onderzoeker aan het HIVA en het Sociaal-Onderzoeksinstituut van de KU-Leuven. Trok daarna naar de BRT waar ze een vijftiental jaar televisie en radio maakte voor de Instructieve Omroep, volwassenenvorming. In 1993 stond ze mee aan de wieg van ROB-TV, waar ze eindredacteur en chefsport werd. In 2002 stapte ze over naar het sociaal-culturele werk als coördinator voor het Vermeylenfonds. Nu werkt ze als freelance journaliste en op radio 1 interviewt ze auteurs in “het vrije woord”.